

beri et *quieti* et penitus innumes ab omni questia, tolta» (Font i Rius, *Cartas de población ... de Cat.*, Madrid-Barcelona, 1969, I, p. 375); en una còpia feta el 1393 hom posa *quitiu*, p. 376. —³ Alart posa una nota per a aclarir el sentit com «payer, faire quittance» i afegeix que «il s'agit de la solde de route en cas de congés» (RLR VII, 66). —⁴ Interessa també l'ús que en fa l'olotí M. Vayreda: «Perquè, diguem-ho clar, vosaltres, els que teniu poch o gens de bestiar, poch vos dóna ni vos *quita* que l'empru sia d'en Pere o d'en Pau» (*Sanch nova* IV, 312). En aquest altre passatge de *Carlinada* del mateix escriptor sembla ser un castellanisme (?): «les íntimes complacències que he sentides esgratinyant en lo calaix de sastre dels records de ma primera juvenasa, aquestes no me les *quitaran* pas» (p. 12, pròleg). —⁵ Citem de Lerch, *ZRPf.* LVIII, pp. 481-83, 495, 497; God. x (s. v.). —⁶ Sobre la història del mot al., vid. també Rosenqvist, *Annales Acad. Scienciarum Fennicae* B, vol. L, 253-350. —⁷ Suchier (*Commentationes Woelffliniana*, 1891, 71-75) defensava la tesi que el ll. *quietus* hauria passat primer al francès i d'allí al francès com a terme jurídic, i des d'aquest idioma als altres: tesi rebutjada per tothom. M.-L. REW, 6958, s. v. *quietus*, considerant el mot francès amb l'occità i català una mateixa família posa «Frz. *quitte*, prov., kat. *quiti* (> ait., sp., ptg. *quite*)»; d'aquí hem de concloure que coneixia només *quite* com a forma cast.-port. i italiana antiga? Wartburg, *FEW* II, 1477, n. 39, declara cast. i port. *quitar-se* manlleus del francès, i en Bloch-Wartburg (s. v. *quittre*) hom remarca: «Dans les langues voisines les deux mots sont empr. du fr.». —⁸ D'altra banda es troba grafia amb *cui-* en textos francesos antics que confirmaria la pronúncia amb *ky-*; per exemple en *La Queste del Sainte Graal* (c. 1200), figura en l'ed. de Pauphilet *cuites* (amb la -s del nominatiu) per *quite* dues vegades (p. 102.22 i 190.17); en la traducció de Reixac es donen com *quiti* (p. 75.9 i 142.26). —⁹ Així el *Dict. étymol.* (Larousse), de Dauzat, Dubois, Mitterand, deriva *quittre* i *quitter* directament del llatí med. *quitus* i *quitare*; igualment, Bloch-Wartburg (veg. el text citat, supra), i Skeat en el seu diccionari etimològic anglès posa *quitus* (*quittus*) com a «late Latin --- popular forms of L. *quietus*».

Quitell 'senderi, bon seny' (Mancor, Mall.: *AlcM*), relacionat amb *titella* id. (Men.), vegeu *Quiti*, *quitiament*, V. *quitar* *Quítel* 'recipient per a escalfar aigua' (Maó, Men.: *AlcM*), angl. *kettle* id.: un dels anglicismes de Menorca *Quitjar* 'pitjar, prémer' (Ross., Cerd.: *AlcM*), *quitiadiners* 'avar' (donat per *AlcM* amb un exemple de l'escriptor ross. Saisset), *quitjar* 'ficar, pitjar' (Ross., *AlcM*) amb els exemples: «dins ²⁵ de fargues d'infern *quitxaren* grossos claus» (*Rev. Cat.* I, 217) i «me *quitxi* fins al coll la barretina» (Saisset). Notem del mateix escriptor: «Li donen lo barret: se'l prova. Al seu cap hi pot pas entrar! Això fort! ell cop de *quitjar!*» (*Perpiny.*, 74); «ell, al seu torn, co-

mença / de me premir, i dur! i me senti *quitxat* / com la vinassa sus la premsa» (*Catalanades*, 142). Sembla ser del prov. *quichà* 'espitjar, prémer, esprémer' (usat sovint per Mistral en la seva obra), variant de *esquichà* id.; veg. *ESQUITXAR*, III, 710a8ss.

QUITLLA, 'bitlla', mot propi de la Catalunya francesa i de l'Alt Pallars, comú amb aran. *kila*, oc. *kiço* f. (prov. *quibo*), potser pres del fr. *quille* id., procedent de a.-alt ant. *kegil* (al. *kegel*) id. (*FEW* XVII, 305a), però atès el seu gran arrelament en els Pirineus pot ser germanisme directe del francès. □ 1.ª doc.: Grandó, *Misc. Fabra*, 200.

Grandó en el seu glossari inclou a més el derivat en masculí *quillo* 'pilot, munt de coses', «Un *quillo* de bunyetes, de duros», «De forcs d'all n'hi havia un galant *quillo*», *quilllereta* id. JCor. té registrat *quilló* 'pedró, munt de pedres considerablement alt per marcar drets de propietat, pasturatge, empru etc.' a Aiguatèbia (Confl.), 1959: «si és un muntet quasi ran de terra aixecat pels pastors <a Cerdanya en diuen> un *tuell* i ací també un *quilló*»; «els *killús* que feien els pastors» (Fillols, Ross., 1960), i com a nom de lloc, *Serrat dels Tres killús* a Òpol (Ross. 1959), on —segons que li van dir— hi ha tres *quillós* o pedrons. A més, a l'altre extrem, a la Vall de Benasc: *kiñón* «un *kiñón* que es veu allí és la *èimenera* de l'ermita» (Erasué, 1965) i a Benasc mateix el subjecte li va definir: «un *kiñón* és un muntet de pedres que assenyala un camí, una pastura etc.».

Té força vitalitat el verb *quillar* 'dreçar, posar dret, en posició vertical' (Grandó, *l. c.*, 200), sentit derivat de la idea de 'posar dretes les bitlles caigudes'; aran. *kiñá* 'posar dret', *kiñá x auréles* 'dreçar les orelles', 'col·locar i dreçar les bigues d'una sostrada' (JCor., *Vocab. aran.*, 66a); a Benasc *quillá* id.; igual sentit en els parlars occitans (bearn. *quilhà*, Palay; prov. *quiba*, usat per Mistral en *Mireio* I, 23 etc.); en sentit figurat de 'reaccionar amb actitud seriosa' apareix en Cerdà, *Cont. Cerd.*, p. 33; ross. *desquillar* 'cappirar, fer caure' (Grandó, *l. c.*, 186).

Quitllat, -da, 'dret, dreçar', *estar* (o *ser*) *quitllat* o *tenir-se quitllat*, molt usat: en el «Pròleg» del llibre de M. Jampy, *Lliris, roses y violes cullits en les muntanyes del Canigó* (Perp., 1914) se'ns diu: «Per aplegar sa garba, Mn. Jampy --- ha seguit terranchs y barranchs; y camina que caminaràs, lo veyem ara *quitllat* en les piques del Canigó, ara davant dels aspres penyalars de la Torre de Batera, ara en los timbaus esglayadors de Cadí» (p. vi); dit especialment de l'ocell dreçat en una branca o en un lloc, imatge favorita del ross. Saisset: «Lo petit ocellet per qui rondinejava, / saltant d'una ola sus d'un plat / sus l'estanyera *quitllat*» (*Catalanades*, 169), «Pobre de mi, ja fa anys, anys y panys, / que, separat de tots companys, / com aquí dalt *quitllat* com l'ocell sus la branca, / per mor d'ensenyar a la gent / de quin costat bufa lo vent» (ib., 159), «Al cim d'un arbre, un corb, content i regrillat / amb un formatge al bec, se tenia *quitllat*. / Engormandida per la flaire, / una guilla